

Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών

Τόμ. 17 (2011)

Χαράλαμπος (Χάρης) Ψωμιάδης (1928-2011)

Σταύρος Θ. Ανεστίδης

doi: [10.12681/deltiokms.27](https://doi.org/10.12681/deltiokms.27)

Copyright © 2015, Σταύρος Θ. Ανεστίδης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Ανεστίδης Σ. Θ. (2011). Χαράλαμπος (Χάρης) Ψωμιάδης (1928-2011). *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, 17, 349–352. <https://doi.org/10.12681/deltiokms.27>

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ (ΧΑΡΗΣ) ΨΩΜΙΑΔΗΣ
(1928-2011)

του Σταύρου Θ. Ανεστίδη

Στις 13 Αυγούστου του 2011, στο νοσοκομείο Ρουζβελτ της Νέας Υόρκης, απέβισε ο καθηγητής Χαράλαμπος (Χάρης) Ψωμιάδης, ιδρυτής και διευθυντής επί τριакontaετία του Κέντρου Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών στο Queens College της Νέας Υόρκης. Πις Έλλήνων μεταναστών ποντιακής καταγωγής, γεννήθηκε στη Βοστώνη, τον Σεπτέμβριο του 1928. Ανέφερε ο ίδιος για την καταγωγή του και την πρώτη περίοδο της ζωής του: «Οί γονείς μου ήταν πρόσφυγες από τον Πόντο. Ο πατέρας μου Ιωάννης ήταν ράφτης και με την πάροδο του χρόνου απέκτησε το δικό του κατάστημα, ενώ η μητέρα μου Κυριακή ασχολήθηκε με την ανατροφή των τεσσάρων παιδιών τους, του Δημητρίου, της Έφης και της Μαρίκας. Εγώ μεγάλωσα στην ελληνική παροικία της Βοστώνης και είχα ως δάσκαλο τον μακαριστό Αρχιεπίσκοπο πρώην Αμερικής Ίάκωβο. Σε ηλικία 17 ετών πήγα έθελοντής στον αμερικανικό στρατό και υπηρέτησα τεσσεράμισι χρόνια στην Γερμανία. Εκείνη την εποχή η Ελλάδα ήταν στον Έμφύλιο Πόλεμο και με έστειλαν από την Γερμανία στην Ελλάδα και ήμουν ο μοναδικός Έλληνας έπιλοχίας και άμέσως με αναβάδμισαν σε αξιωματικό. Αν και μου πρότειναν να παραμείνω στο στράτευμα, εγώ τους είπα ότι θέλω να μάθω γράμματα και η κυβέρνηση πλήρωσε τις σπουδές μου. Επέστρεψα και έγινα δεκτός στο Πανεπιστήμιο της Βοστώνης, από όπου αποφοίτησα το 1953 με άριστα». Στο Πανεπιστήμιο Columbia της Νέας Υόρκης ο Χ. Ψωμιάδης απέκτησε το διδακτορικό του δίπλωμα¹ και συνάμα διορίστηκε ως βοηθός διευθυντή για τους μεταπτυχιακούς φοιτητές που σπούδαζαν διενθεις σχέσεις. Στο Columbia δίδαξε επί αρκετά χρόνια

1. Η διατριβή του είχε ως τίτλο: «Greek-Turkish relations, 1923-1930: a study in the politics of rapprochement» (1962).

έως ότου αναλάβει την πρωτοβουλία της ίδρυσης και οργάνωσης του Κέντρου Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών (Center for Byzantine and Modern Greek Studies) στο Queens College, το 1974. «Εκεί δίδαξα για πρώτη φορά ελληνική ιστορία. Μερικοί φίλοι μου πρότειναν να πάω στο Κολλέγιο του Κουίνς, διότι είχαν μεγάλη ανάγκη. Άλλοι φίλοι μου είπαν είσαι τρελός να αφήσεις το Κολούμπια. Έγώ όμως ανταποκρίθηκα χωρίς ένδοιασμο και το 1974 άνοιξα το Κέντρο με πολλές δυσκολίες. Τήν εποχή εκείνη στο Κολλέγιο του Κουίνς σπούδαζαν πολλά Έλληνόπουλα και από εκεί άρχισε ή μεγάλη πορεία. Ήμουν μόνος μου και δεν είχα κανέναν άλλο. Ήταν δύσκολες πλην ήρωικές ήμέρες. Έπρεπε να συγκεντρώσω χρήματα, αλλά από πού να τὰ πάρω; Αλλά σιγά-σιγά τὰ κατάφερα. Έργο όπως αυτό του Κέντρου Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών δεν γίνεται με ένα πρόσωπο, δεν μπορεί και δεν πρέπει να γίνεται με ένα πρόσωπο. Πρέπει να υπάρχουν και άλλοι που έχουν το ίδιο όνειρο. Μόνον έτσι μπορεί να μεγαλουργήσει. Όλοι μας έχουμε όνειρα, αλλά όταν υπάρχουν τὰ χρήματα τότε είναι εύκολότερα. Το πιο δύσκολο πράγμα είναι να πάρεις όλους αυτούς τους ανθρώπους που έχουν κοινά όράματα, να τους φέρεις μαζί σε μία κοινή προσπάθεια, να τους καθοδηγήσεις και να τους δημιουργήσεις τις προϋποθέσεις να εργάζονται όλοι μαζί και αυτή ήταν ή μεγαλύτερη και ή πιο δύσκολη δουλειά του διευθυντή. Ίδέες και όνειρα όλοι έχουν, αλλά το θέμα είναι πώς τὰ κάνει πραγματικότητα».²

Η ίδρυση του Κέντρου Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών υπήρξε έγχείρημα πρωτοποριακό. Με τή σύσταση του Κέντρου καλύφθηκε το κενό που ύφίστατο για τή μελέτη και τή διδασκαλία της σύγχρονης ελληνικής έμπειρίας, της ελληνικής μετανάστευσης στην Άμερική καθώς και της ιστορικής παρουσίας της έλληνοαμερικανικής κοινότητας. Άπό το 1984, με πρωτοβουλία του καθηγητή Ψωμιάδη, το Κέντρο προέβη στην έκδοση

2. Τὰ παραδέματα είναι από το Δημήτρης Τσόκας, «Πολυσιχίδες το έργο και μοναδική ή κληρονομιά του Δρ. Χάρη Ψωμιάδη», *Έθνικός Κήρυξ*, 20-21 Αύγουστου 2011, σ. 3-13. Βλ. επίσης «Άπεθίωσε ό έλληνοαμερικανός πανεπιστημιακός Χάρης Ψωμιάδης», *Τό Βήμα*, 17 Αύγουστου 2011· Χρίστος Π. Ίωαννίδης, «Χάρης Ψωμιάδης, ένας μεγάλος Έλληνας της Άμερικής», *Έθνικός Κήρυξ*, 20-21 Αύγουστου 2011, σ. 14-15· Θεόδωρος Κουλουμπής, «Χάρης Ψωμιάδης: ένας εύπατρίδης της διασποράς», *Ή Καθημερινή*, 19 Αύγουστου 2011· Χρήστος Στρατάκης, «Για τόν Χάρη Ψωμιάδη που θυμάμαι», *Έθνικός Κήρυξ*, 20-21 Αύγουστου 2011, σ. 14· «Tribute to Dr. H. J. Psomiades», *Έθνικός Κήρυξ*, 20-21 Αύγουστου 2011, σ. 7.

του *Journal of Modern Hellenism*, πού συνεχίζει την παρουσία του έως σήμερα. Με προτροπή του Ίδιου, εξάλλου, το ΚΒΝΣ εγκαινίασε από το 1976, μέσω του εκδοτικού οίκου «Pella» τη σειρά σύγχρονης ελληνικής έρευνας (*Modern Greek Research Series*) πού επίσης ύφίσταται έως σήμερα. Σημειωτέον ότι το Κέντρο Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών, χάρη στη μέριμνα του Χάρη Ψωμιιάδη, συνέβαλε με τη δωρεά του στην έκδοση από το Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών της πρώτης για την ελληνική γραμματεία μετάφρασης έργου από την καραμανλίδικη γραφή στην ελληνική.³

Ο καθηγητής Ψωμιιάδης έχει να επιδείξει σημαντικό έρευνητικό και συγγραφικό έργο. Τα βιβλία του και τα επιστημονικά του άρθρα επικεντρώνονται κυρίως στις έλληνοτουρκικές διπλωματικές σχέσεις, στην ανάπτυξη και τη χειραφέτηση της έλληνοαμερικανικής κοινότητας στις ΗΠΑ καθώς και στη σύγχρονη ιστορία της Ελλάδας και της Κύπρου. Η μελέτη, πάντως, πού τον καθιέρωσε στη σχετική βιβλιογραφία υπήρξε η μονογραφία *The Eastern Question: The Last Phase. A Study in Greek-Turkish Diplomacy* (1968). Το βιβλίο αυτό παραμένει απαραίτητο έργο αναφοράς για όλους όσοι επιθυμούν να μελετήσουν και να κατανοήσουν την τελευταία φάση του Ανατολικού Ζητήματος, παρά το γεγονός ότι η συγκεκριμένη περίοδος αποτέλεσε το αντικείμενο έκτεταμένης έρευνας από αρκετούς μελετητές. Η τελευταία εργασία του, με τίτλο, *Fridtjof Nansen and the Greek Refugee Crisis, 1922-1924* (2011), αποτελεί προϊόν πολυετούς έρευνας και στηρίζεται στο όμοτιτλο έκτενές άρθρο του, πού δημοσιεύθηκε στον 16ο τόμο του *Δελτίου Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*. Ο καθηγητής Ψωμιιάδης προσέβλεπε πάντοτε στη συνεργασία με το *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, το όποιο θεωρούσε ως το έγκυρότερο επιστημονικό όργανο προαγωγής των μικρασιατικών σπουδών.

Ο υπογράφων θα θυμάται πάντοτε με εύγνωμοσύνη και τιμή τις επισκέψεις του στο Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών και τη γεμάτη προσήνεια, ευγένεια, έγκαρδιότητα και γενναιοδωρία παρουσία του.

3. Βλ. Ιωάννης Η. Κάλφογλους, *Ιστορική Γεωγραφία της Μικρασιατικής Χερσονήσου, εισαγωγή-μετάφραση-σχόλια Σταύρος Θ. Άνεστίδης, πρόλογος Ιωάννα Πετροπούλου, Αθήνα, Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, 2002.*

ΧΑΡΗΣ ΨΩΜΙΑΔΗΣ
ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΑΡΘΡΑ

«Soviet Russia and the Orthodox Church in the Middle East», *The Middle East Journal* 11/4 (1957), σ. 371-381.

The Ecumenical Patriarchate under the Turkish Republic: The First Ten Years, Νέα Ύόρκη 1964.

The Economic and Social Transformation of Modern Greece, Νέα Ύόρκη 1965. Πρώτη δημοσίευση: *Journal of International Affairs* 19/2 (1965), σ. 194-205.

The Eastern Question. The Last Phase: A Study in Greek-Turkish Diplomacy, Θεσσαλονίκη 1968.

The Ecumenical Patriarchate in Captivity: Problems and Prospects, Νέα Ύόρκη 1978.

The Phantom Republic of Pontos and the Megali Catastrophe, Μελβούρνη 1992.

«Thrace and the Armistice of Mudanya, October 3-11, 1922», *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών* 12 (1997-1998), σ. 213-255.

«Fridtjof Nansen and the Greek Refugee Problem (September-November 1922)», *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών* 16 (2009), σ. 287-346.